

визначають вибір розвитку і саморозвитку молоді, допоможе їй творити власне здоров'я як умови для виконання намічених життєвих цілей і завдань, самореалізації і самоактуалізації.

Література

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии: Пер. с англ. / Фонд «За экономическую грамотность». — М., 1995. — 296 с.
2. Амосов Н.М. Энциклопедия Амосова. Алгоритм здоровья Текст. / Н.М.Амосов. М.: Сталкер, 2004. 590 с.
3. Ананьев В.А. Введение в психологию здоровья. СПб., 1998.
4. Ананьев В.А. Основы психологии здоровья. Книга 1. Концептуальные основы психологии здоровья. - СПб.: Речь, 2006. - 384 с.
5. Андрищенко Т.К. Формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в дітей старшого дошкільного віку: Дис... канд. пед. наук: 13.00.08 / Інститут проблем виховання АПН України. — К., 2007. — 258 с.
6. Байер К. Здоровый образ жизни Текст. / К. Байер, Л. Шейнберг: пер с англ. -М.: Мир, 1997. 368 с.
7. Бойко О.В. Охрана психического здоровья: Учеб. Пособие для студ. высш. учеб. заведений. — М.: Издательский центр «Академия», 2004. — 268 с.
8. Васильева О.С. Валеопсихология – актуальное направление современной психологии // Психологический вестник. Вып.3 Ростов н/Д.: Изд-во Ростовского университета, 1998.
9. Васильева О.С., Филатов Ф.Р. Психическое здоровье как интегративная характеристика личности // Психологический вестник РГУ. Вып.3. Ростов н/Д, 1998.
10. Васильева О.С., Филатов Ф.Р. Психология здоровья человека: эталоны, представления, установки. Уч. пособие для студентов вузов. - М.: «Академия», 2001.-352с.
11. Водопьянова Н. Е, Ходырева Н. В. Психология здоровья // Вестник ЛГУ. - Серия 6. - Вып.4. - 1991. — С. 50-58.
12. Закон України " Про освіту" №1060-XII, із змінами від 11 червня 2008р.
13. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посіб. / Наук. ред. О.Л. Кононко. — К.: Ред. журн. „Дошкільне виховання”, 2003. — 243 с.
14. Лисицын Ю.П., Петленко В.П. Детерминационная теория медицины. - - СПб.: Гиппократ., 1992. - 414 с.
15. Психология здоровья: Учебник для вузов / Ред. Г. С. Никифоров. - СПб.: Питер, 2003. — 606 с.
16. Филатов Ф.Р. К вопросу о социокультурных вопросах здоровья. // Психология в вузе. Научно-методический журнал, 2010, №6 . — С. 18-27.
17. Филатов Ф.Р., Трофимова Е.В. Центр психологического здоровья на базе Южного федерального университета: специфика и направление деятельности. // Психология в вузе. Научно-методический журнал, 2010, №6 . — С. 117-123.
18. Шархун А.С. Формирование образа здоровой личности в процессе преподавания медико-биологических дисциплин в педколледже: Культуросообразный подход : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 : Ростов н/Д, 2005. - 157 с. РГБ ОД, 61:05-13/1415.
19. Франкл В. Человек в поисках смысла. - М.: Прогресс, 1990. — 368 с.
20. Фромм Э. Душа человека - М.: Республика, 1992. — 430 с.
21. Шадриков В.Д. Происхождение человечности. — М.: Логос, 1999. — 295 с.
22. Ялом И. Экзистенциальная психотерапия. Irvin D. Yalom. Existential Psychotherapy. N.Y.: "Basic Books", 1980. М.: "Класс", 1999. — 576 с. — (Библиотека психологии и психотерапии).

В статье рассмотрена категория «здоровье» с точки зрения целостного подхода к представлению о человеке. В основе определения проблематики лежит системный комплексный подход, с помощью которого выделены основные уровни и критерии составляющих здоровья, методы измерения, факторы влияния и средства психологического воздействия на них. Представлена альтернативная стратегия изменения ситуации в сфере здоровья – показана роль образовательных учреждений в формировании новых взглядов на проблему сохранения здоровья.

In the article a concept «health» is discussed from point of the holistic view of the man. In basis of problem determination lies systems approach complex, which basic levels and criteria of health, factors, which influence on his being, measuring methods of constituents of health and psychological facilities which influence on them. The reader will find the description of an alternative strategy of changing the existing situation in the field of health and analysis of the role of educational institutions in the formation of new perspectives on the problem of health preservation.

©2012 р.

І. М. Бевзюк (м. Київ)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАТЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРОКУРОРІВ

Комунікативна компетентність майбутніх прокурорів визначається як інтегративна властивість особистості, що відображає єдність теоретичної, практичної і морально-психологічної готовності майбутніх прокурорів до професійної діяльності та включає в себе сукупність психолого-педагогічних, методологічних і спеціально-предметних знань; професійних, виконавчих умінь і навичок, особистісних характеристик, які забезпечують ефективну прокурорську діяльність.

Тому для того, щоб бути конкурентоздатним на ринку праці освітніх послуг, сучасна освітня парадигма потребує удосконалення підготовки майбутніх прокурорів в умовах професійної вищої освіти. Кваліфікація фахівців повинна визначатися здатністю швидкої адаптації до змін в суспільстві, умінням орієнтуватися в освітньому просторі. Сучасна професійна вища освіта повинна бути направлена на створення умов, які забезпечують високу якість професійної підготовки майбутніх прокурорів, розвитку їх здібностей самостійно вирішувати життєві та особистісні проблеми [2]. Таке удосконалення необхідно забезпечити науковою основою, яка підкріплюється певними дослідженнями, об'єктивність яких залежить від методології підготовки майбутніх спеціалістів.

Питання методології будь-якої науки, в тому числі, психології – складне, навіть якщо схилитись до спрощеного, вузького розуміння чи інтерпретації методології. Тобто, коли під методологією розглядати винятково сукупність наукових положень про метод та методи наукового пізнання чи практичної діяльності. [8,18]. Зрозуміло, що це не єдиний підхід науковців до цього питання, і як видається, однобічний. Незважаючи на різноманітність підходів до розуміння методології, її реальне значення полягає в тому, що вона, будучи більш високим, якісно новим рівнем узагальнень, сприяє досягненню об'єктивної істини, дозволяє проникнути в сутність процесів (ситуацій) і адекватно відобразити її, з'ясувати своєрідність предмета тієї чи іншої науки (теорії), розробити, якщо не ідеальну [5, 82], то принаймні, сприйнятну для більшості науковців і практиків модель пізнання.

Критерієм наукової спроможності такої моделі є сполучення теорії та практики (емпірії), досягнення логічного зв'язку між загальним та конкретним, між тим, що пізнано і не підлягає сумніву, і тим, що має бути вивчено і перевірено [7, 276].

Саме позиції цих критеріїв виправдано і необхідно аналізувати методологію використання психологічних знань, як складне і багатопланове утворення, під яким, як на мене, виправдано, розглядати систему понять, принципів, методів, підходів та прийомів як наукового пізнання, так і прикладного застосування цих знань у процесі формування комунікативної компетентності у майбутніх працівників прокуратури.

Можна зазначити, що в останні роки спостерігається певний інтерес до методологічних питань психологічної науки і практики. Виходить багато наукових публікацій, які присвячені аналізу методологічних проблем психології, видаються навчальні посібники по методологічній проблематиці. Цікаві методологічні дослідження А.В. Юревича (2005), Ф.Е. Аллахвердова (2000, 2003), важливі питання методології психологічної науки обговорюються в роботах І.В. Вачкова, О.О. Прохорова, Е.В. Шевченко, В.О. Ярчука та інших.

Методологія психологічної науки представляє собою систему знань про положення психологічної теорії, про принципи підходів психологічних явищ і методах дослідження, а також шляхах впровадження отриманих знань в практику освіти.

Увазі читачів, наразі, присвячено виклад авторського бачення, застосування тільки декількох, як видається, таких, що утворюють базу, підґрунтя методологічних підходів, без з'ясування сутності яких, дослідження нашої проблематики є неможливим.

Дослідження проблеми формування комунікативної компетентності у студентів Інституту підготовки кадрів Національної академії прокуратури України (далі ІПК НАПУ) потребує визначення методологічної стратегії наукового пошуку. В нашому дослідженні ми дотримувались точки зору І.В. Блауберга та Е.Г. Юдіна, які визначають методологічний підхід як „принципову методологічну орієнтацію дослідження, як точку зору, з якої розглядається об'єкт вивчення (спосіб визначення об'єкта), як поняття або принцип, що керуються загальною стратегією дослідження” [4, 68].

Аналіз різних методологічних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців показав, що кожен з них представляє „єдиний тип наукового пізнання, що має суттєві позитивні сторони”. У зв'язку з цим ми розділяємо ідею взаємодоповнюючої, комплексної розробки підходів при дослідженні тих чи інших психологічних явищ, запропоновану Н.М. Яковлевою. Вона полягає в тому, що „важливою особливістю внутрішнього взаємозв'язку всіх загальнонаукових підходів до пізнання є їх взаємна компліментарність, доповненість по відношенню один до одного, а найбільшу ефективність, евристичну потужність вони набувають у взаємодії” [11]. Виходячи із вищевикладеного, нами обрані діяльнісний, гуманістичний, системно-технологічний та компетентнісний підходи в якості методологічної основи рішення проблеми дослідження формування комунікативної компетентності у студентів в системі вищої освіти прокурорського профілю.

Діяльнісний підхід – це методологічний принцип, який передбачає необхідність вивчати психологічні процеси в логіці цілісного розгляду всіх основних компонентів діяльності: цілей, мотивів, дій, операцій, способів регулювання, контролю, аналізу результатів (Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, В.В. Давидов, І.А. Зімня, О.Н. Леонтьєв та інші). При вивченні проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх прокурорів він дозволяє розглядати компетентність як основу, діючий засіб і одна з вирішальних умов розвитку особистості майбутнього прокурора. При застосуванні у дослідженні розвитку комунікативної компетентності майбутнього прокурора діяльнісного підходу означає, що даний процес здійснюється на основі інтеграції особистісних характеристик прокурора та його знань і умінь. Ця єдність являє собою якісно нову освіту, цілісність та внутрішню структуру, яка визначає цілі формування комунікативної компетентності.

Даний підхід у формуванні комунікативної компетентності орієнтує на виокремлення в освітніх стандартах результатів навчання та виховання, а також формування універсальних способів навчальних і пізнавальних дій, які повинні бути покладені в основу вибору і структурування змісту освіти.

Враховуючи, що формування комунікативної компетентності у майбутніх прокурорів є досить складним процесом, ми виділяємо системно-технологічний підхід як найбільш ефективний підхід дослідження складних системних утворень на загальнонауковому рівні. Він базується на системному та технологічному підходах. Сутність системного підходу полягає в тому, що відносно самостійні компоненти розглядаються не ізольованою, а у їх взаємозв'язку та розвитку. Дозволяє виявити інтеграційні системні властивості і якісні характеристики, які відсутні у складових системи елементів [9]. Методологічна

сутність технологічного підходу полягає в отриманні нових знань про об'єкт, що ми досліджуємо, як психологічних технологій. Це забезпечує організацію освітнього процесу, який зорієнтований на досягнення діагностично поставленої мети та міжособистісних характеристик [12].

Системний підхід розроблявся у працях А.М. Аверьянова, В.Г. Афанасьєва, І.В. Блауберга, В.М. Садовського, Е.Г. Юдіна та інші. Вчені Н.В. Кузьміна В.А. Сластьонін, В.О. Якунін та інші досліджували шляхи реалізації системного підходу в педагогічному процесі. Основи технологічного відходу в освіті закладені в дослідженнях В.П. Безпалько, В.Н. Борисової, В.П. Власова, Г.К. Селевко та інші.

Таким чином, сформулюємо основні положення системно-технологічного підходу:

- формування комунікативної компетентності у майбутніх працівників прокуратури представляє собою психолого-педагогічну систему, яка адаптована до умов освітнього процесу;
- формування комунікативної компетентності у майбутніх прокурорів має самостійний статус, носить відкритий, цілісний і динамічний характер;
- формування комунікативної компетентності у майбутніх прокурорів володіє системними властивостями: її компонентом є теоретична, практико-орієнтована підготовка; її елементом є психологічна задача при досягненні кінцевого результату;
- формування комунікативної компетентності у майбутніх прокурорів володіє технологічними характеристиками: формування проходить поетапно, освітній процес має специфічно направлену підготовку, включає навчання, саморозвиток студентів; основними методами виступають активні методи навчання (метод випадковості, ділові ігри), метод мотивації і стимулювання; засоби та форми навчання – методичні комплекси, тренінги.

Основним питанням реалізації дослідницького підходу є визначення того, які нові знання він дозволяє отримати про об'єкт, який вивчає. В нашому випадку, необхідно розглянути застосування компетентнісного підходу. Даний підхід розробляється як вітчизняними (В.А. Адольф, В.І. Варданян, О.О. Вербицький, Є.Ф. Зеєр, І.А. Зімня, А.К. Маркова, О.В. хуторський та інші), так і зарубіжними (Г. Клемп, Д. Мак-Клелланд, Дж. Рамен, Л. Спенсер та інші) вченими.

Як зазначає Пометун О.І. під „компетентнісним підходом” слід мати на увазі спрямованість освітнього процесу на формування ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу, на думку автора, буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [6, 3-21].

Компетентнісний підхід, як зазнає Андреев А.Ю., на сучасному етапі переходить із стадії самовизначення у стадію самореалізації, коли заявлені ним загальні принципи і методологічні установки повинні підтвердити себе у різних прикладних розробках [1, 2-13].

Власне, за визначенням Ісака Фруміна, компетентнісний підхід – це спроба дати відповідь на запитання, чому і як навчати. В освіті компетентнісний підхід реалізується як ключові компетентності, загальні предметні вміння, прикладні предметні вміння; життєві навички [10].

Щоправда, Бібік Н.М. аналізує компетентнісний підхід в освітньому процесі як переорієнтацію „з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі” і розгляд цього результату з погляду затребуваності в суспільстві, забезпечення спроможності відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем, пошуку свого „Я” в професії, в соціальній структурі [6, 3-21].

Проведений нами аналіз досліджень в галузі компетентнісного підходу показав, що результатом його реалізації повинна стати змістовна характеристика досліджуваного виду формуючої компетентності. Тому явище, що досліджується з точки зору компетентнісного підходу повинно володіти процесними характеристиками і бути психологічним процесом; мати діяльну природу, володіти потенціалом для удосконалення особистості з урахуванням її індивідуальних характеристик. Такими властивостями володіє процес формування комунікативної компетентності у студентів ІПК НАПУ, що дозволяє застосувати до його вивчення методологічні можливості компетентнісного підходу, використання якого здійснювалось нами з урахуванням таких положень:

1) компетентнісний підхід забезпечує прояв можливостей удосконалення процесу освіти через узгодженість його змісту, результатів з потребами соціуму, визначення і обґрунтування відповідно цьому складу компетенцій, що дозволяють особистості продуктивно взаємодіяти з навколишнім середовищем;

2) компетентність представляє собою відкриту динамічну систему, яка відображає готовність спеціаліста виконувати діяльність в певних галузях;

3) компетентність має системний та суб'єктно-особистісний характер, так як привласнюється особистістю;

4) до складу компетенції входять інваріативні компоненти – знання, вміння, професійно значимі особистісні якості, які виявляються з основних параметрів особистості, специфіки діяльності, яку вона виконує або ж особливостями управління результатами діяльності.

До речі, враховуючи обґрунтування та застосування компетентнісного підходу в рамках системно-технологічного направлення, зазначимо, що результатом їх реалізації буде застосування, наповнення і характеристика компонентів комунікативної компетентності наведені в таблиці

Характеристика комунікативної компетентності майбутніх працівників прокуратури

Компонент	Характеристика
Мотиваційний	потреба у спілкування; мотивація до успіху тощо
Особистісний	толерантність; комунікативність; відповідальність; емпатія тощо
Діяльнісний	комунікативні уміння і здібності; уміння висловлювати свої думки тощо
Операціональний	володіння засобами спілкування (вербальне, невербальне); уміння оперативно приймати рішення в нестандартних ситуаціях тощо
Гносеологічний	знання про специфічні характеристики професійної діяльності; знання прийомів міжособистісної взаємодії тощо

Реалізація на практиці цих компонентів, їх інтерпретація і складають основу комунікативної компетентності майбутнього прокурора. Тому системно-технологічний підхід і створює умови для досягнення розвитку комунікативної компетентності, компетентнісний підхід дозволяє обґрунтувати наповнення формуючого виду компетентності, а як результат застосування цих підходів відображає готовність до комунікативної діяльності, тобто відбувається певний рівень формування комунікативної компетентності.

Також одним із основних підходів до вирішення завдання нашого дослідження був підхід характерний для гуманістичного напряму сучасної психології, і насамперед – для західної, переважно американської психології (А. Маслоу, К. Роджерс, Г. Олпорт, В. Франкл, Е. Фромм та інші). Гуманістична психологія визнає своїм головним предметом особистість як унікальну цілісну систему, для якої характерна можливість самоактуалізації. Людина наділена потенціалом до безперервного розвитку і самореалізації, які є частиною її природи; володіє певним рівнем свободи від зовнішньої детермінації завдяки смыслам і цінностям, якими вона керується у своєму виборі. Отже, у центрі інтересів гуманістичної психології є проблеми особистості, її розвитку активності, автономності, самоактуалізації та самовдосконалення, відповідальності та прагнення людини до вищих цінностей.

При аналізі праць представників гуманістичної психології ми звернули увагу на трансакційний підхід до проблеми спілкування і комунікативної компетентності особистості, зокрема зупинились на теорії трансакційного аналізу Е. Берна [3]. Остання, на наш погляд, дає можливість найбільш адекватно розкрити структуру особистості майбутнього прокурора і на основі цього дати науково обґрунтовану характеристику його комунікативної компетентності. Адже за своєю сутністю трансакційний аналіз – це комунікативний підхід до психіки людини. Комунікація розглядається як серцевина психічних процесів (не як вторинний конативний феномен, а як основа структури особистості). Елементи структури особистості – це три типи станів Я: Его-стани Батько, Дорослий, Дитина, що виражають інтеріоризацію елементів зовнішніх, реальних трансакцій як прояви взаємодії его-станів партнерів у спілкуванні. Згідно з теорією Е. Берна вихідним методом вивчення психіки є аналіз її перетворень взаємодії особистості з суб'єктами спілкування.

Аналіз вищезахарактеризованих до розуміння та вивчення комунікативної компетентності особистості дав нам можливість розробити гіпотетичну модель комунікативної компетентності майбутнього прокурора. На перевірку та підтвердження цієї моделі і було спрямоване наше експериментальне дослідження.

Опора на вказані відходи та узагальнення практичного досвіду дозволили нам зробити наступні висновки. Формування комунікативної компетентності майбутніх прокурорів у профільному закладі буде проходити ефективно якщо:

1. Формування комунікативної компетентності студентів буде проходити на основі системно-технічного підходу у поєднанні з компетентнісним, діяльнісним та гуманістичним підходами.
2. Розроблена система вправ, буде направлена на формування компонентів комунікативної компетентності студентів.
3. Інтеграція компонентів комунікативної компетентності здійснюється в рамках ділових ігор (вправ), що побудовані на принципах професійної направленості, творчої активності, рефлексивності та врахування особливостей студентів.

Дослідження по перевірці ефективності запропонованих нами умов проводилось в Інституті підготовки кадрів Національної академії прокуратури України. Аналіз отриманих даних показав, що по всім п'яти критеріям (мотиваційний, особистісний, діяльнісний, операціональний, гносеологічний) спостерігались значні зміни в експериментальній групі (32%) порівняно з контрольною групою (14%).

Отримані дані показують, що сукупність підходів і реалізація психологічних умов є ефективними для формування у майбутніх прокурорів комунікативної компетентності та визначають освітню стратегію і тактику підготовки студентів на базі професійного навчального закладу. У зв'язку з цим, застосування методологічних підходів психологічної науки в педагогічний процес відомого освітнього закладу на достатньому рівні в контексті сучасних вимог можливо лише при використанні

інноваційних освітніх ідей. А отже, актуалізується проблема формування комунікативної компетентності майбутнього прокурора, який чітко бачить сенс і мету своєї роботи, орієнтований на реалізацію освітніх ідей, на творче перетворення себе в сфері спілкування та своєї діяльності

Література

1. Андреев А. Знания или компетенция? // Высшее образование в России. 2005. №2. – С.2-13.
2. Бегидова С.Н., Азова С.А. Акмеологический подход в профессиональной подготовке будущих специалистов университета // Вестник Адыгейского государственного университета. Майкоп: Изд-во АГУ, 2008. №3.
3. Бернн Э. Трансакционный анализ и психотерапия. Пер. с англ. – СПб: Братство, 1992. – 224 с.
4. Блауберг И.В., Юдин Е.Г. Становление и сущность системного подхода. – М.: Наука, 1973. – 271 с.
5. Журавель В.А. Проблемы теории та методології криміналістичного прогнозування. – Х.: Право, 1999. – 304 с.
6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під загальною ред. О.В. Овчарук. – К.: „К. І. С”, 2004. 3-21.
7. Кудрявцев В.Н., Казимирчук В.Л. Современная социология права. – М.: Юристь, 1995. – 297 с.
8. Мосталенко М.В. Философия и методы научного познания. – Л.: Лениздат, 1972. – 263.
9. Сластенин В.А. Педагогика: учеб. пособие для студ. высш. Пед. учеб. Заведений / В.А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е.Н. Шияном; под ред. В.С. Сластенина. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 576 с.
10. Фруммин Исаак. Компетентносный подход как естественный этап обновления содержания образования. / EUREKANET.RU.
11. Яковлева Н.М. Подготовка студентов к творческой деятельности. – Челябинск: ЧГПИ, 1991. – 128 с.
12. Яковлев Е.В., Ковалева Н.О. Педагогическое исследование: содержание и представление результатов. – Челябинск: Изд-во РБИУ, 2010. – 316 с.

В статье описаны основные методологические подходы к процессу формирования коммуникативной компетентности будущих прокуроров. Для каждого подхода раскрыты цели, содержание формы и результат. Обосновываются психологические условия формирования коммуникативной компетентности будущих прокуроров.

The basic methodological approaches to process of formation of communicative competence for future public prosecutors are described in this article. Aims, content of the form and result, are opened for every approach. The psychological conditions of forming of communicative competence for future public prosecutors are substantiated.

©2012 р.

М. С. Дворник (м. Херсон)

ПРАКТИКИ ВІДТЕРМІНУВАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНСТРУКТ

Проблема. Усе соціальне буття людини (а особистість не існує поза простором конвенційної реальності суспільства) спрямоване на пошук способів опанування власної повсякденності. Однак цей процес опосередковується величезною кількістю факторів, притаманних багатоманітній та почасти нестабільній людській природі. Особистість схильна до непродуктивного використання своїх ресурсів, лінощів та зволікання із виконанням завдань. Останнє викликає зацікавленість з точки зору соціогуманітарного знання, оскільки, маючи специфіку повторюваності в сучасних трансформаційних умовах, зазвичай негативно впливає на досягнення особистістю своїх цілей, заважає продуктивній діяльності у різноманітних сферах життя. Проблеми відкладання на потім, відтермінування, уникання, прокрастинації останніми роками глибоко досліджуються у західних наукових спільнотах, однак ми не зустрічаємо їх вивчення у контексті буденного, звичного практикування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепт соціально-психологічних практик, який наразі стверджується в людинознавстві в якості теоретичного консенсусу між позитивістським та конструктивістським науковими підходами [4], вказує на певний спосіб особистісного конструювання та перетворення світу в умовах повсякденності. Соціально-психологічні практики – це скоріше процес, аніж явище, це дуальність особистісного та соціального [5], щоденні звичні вчинки [2], поточні соціальні події [11], те, що є безпосередньо зрозумілим і передбачуваним [10]. Наразі актуальним у вітчизняному науковому просторі стає розгляд поняття постнекласичних практик – таких, які є трансформативними і соціокультурними [1, 67], маргінальними (на відміну від класичних, прямолінійних) [9], контрольованими особистістю [6, 61], яка відчуває відповідальність за власні вибори, хоча не обов'язково є цілісною та зрілою [8]. Таким чином, пояснення суспільно-особистісних процесів крізь призму соціально-психологічних практик дозволяє вивчати, як відбувається осмислення та артикуляція накопиченого людського досвіду.

Американські та канадські дослідники, розглядаючи феномен прокрастинації як поведінки, пов'язаної із заміною важливих завдань на дії з нижчим пріоритетом, трактують її виключно в руслі неконструктивної діяльності через призму масивів кількісних даних, отриманих зі стандартизованих опитувальників та шкалювань. Мотиваційні теорії відкладання завдань вказують на такі ознаки прокрастинації, як пропущені граничні строки, втрачені можливості, встановлення особливих позицій серед оточуючих, зниження продуктивності, гаюння часу; а також емоційні детермінанти: зниження бойового духу, підвищення стресового стану, фрустрація та злість, низька мотивація [26]. Популярний сучасний дослідник П. Стіл у своїй монографії «Формула прокрастинації» ставить акцент на тому, що схильність до відтермінування є природною характеристикою людини, а динамічні суспільно-економічні процеси лише сприяють її активізації [32]. Прокрастинація саме як негативна схильність особистості має наразі декілька напрямів досліджень, серед яких можна виокремити індивідуально-